

Intervenční techniky v problémové třídě zaměřené na vztahy a chování.

V rozhovoru s pedagogem se pokuste dozvědět co nejvíce o pravidlech školy a jejich normách, ujasněte si zakázku. Snažte se co nejvíce poznat klima školy i atmosféru třídy do které vstupujete. Ne všechno, co učitelé považují za problém problémem je a totéž platí i opačně. Pokud zjistíte, že učitelé nemají na popisovanou situaci náhled a nejsou připraveni k dalším krokům řešení, je nutné se zaměřit i na práci s pedagogy, protože jinak je jenom malá šance ke změně.

Důležité při řešení šikanování, vztahů a chování dětí:

- a)** informovat všechny rodiče obecně o problému třídy. Požádat je o spolupráci a nabídnout ochranu a pomoc jejich dětem před psychickými i fyzickými sociálně patologickými vlivy.
- b)** rodiče aktérů šikany a problémových žáků informovat individuálně, intervenovat na jejich zodpovědnost za budoucnost dítěte, nabídnout možnosti řešení (např. i individuální konzultace u psychologa), dohodnout se na způsobu spolupráce
- c)** snažit se o získání důvěry rodičů, že nám jde o společnou věc – pomoc dítěti a zvládnutí problému s co nejmenšími ztrátami
- d)** seznámit rodiče s represivními postupy školy pokud nebude docházet ke změnám směrem k požadovanému chování, v některých případech je však vhodné a nutné potrestání ihned, ne však na základě informací získaných při intervenčním programu.
- e)** z individuální konzultace s rodiči si vyhotovit písemnou zprávu podepsanou všemi přítomnými konzultace

Nutnou podmínkou pro úspěšné řešení jakéhokoliv problému se žáky je ujasnit si, co je spolupráce rodičů se školou:

Pokud rodiče pouze docházejí do školy, vyslechnou učitele, „odkývou“ všechno, co pedagogové sdělují a nedochází k žádné změně v chování žáka, nevyužijí doporučení pedagogů, nekontaktují žádné další poradenské pracoviště, neposkytnou škole např. doporučení pro práci s dítětem vydané poradenským pracovištěm **NEJEDNÁ SE O SPOLUPRÁCI.**

V takových případech je nutné volit další postupy např. již represivního charakteru, o kterých jsou však rodiče včas informováni a jsou s nimi seznámeni.

Pro práci se třídou je výhodné, pokud jsou rodiče o spolupráci školy a střediska výchovné péče informováni ještě před zahájením práce se třídou. Pokud k tomu nedojde, je vhodné informovat rodiče ihned po prvním setkání a předat kontakty na zařízení. V indikovaných případech se pracovníci střediska zúčastňují i rodičovských schůzek.

U problematiky šikanování a vztahů v kolektivu – Důležité je po předchozí konzultaci s **pedagogem, první setkání s třídním kolektivem, kdy musíme zjistit stadium šikanování**, případně aktuálních vztahů v kolektivu. Při své práci preferuji k získávání těchto diagnostických údajů informace z konzultací s pedagogy a psychosociální hry, které se dají k tomuto účelu využít. Zjišťujeme je také jednoduchými technikami jako např.

Technika:

Teploměr – děti ukazují, jak se mají ve třídě.

- ***Ruka na zemi*** znamená – mám se špatně, děje se něco s čím nejsem spokojená a to mě nebo i někomu jiném
- ***Ruka v předpažení*** znamená – průměr, jsem spokojená, ale občas se děje něco co se mě nelíbí
- ***Ruka nahoře*** znamená – jsem spokojená, dokážeme si pomáhat, není zde žádné chování, které by se mně nelíbilo.

Pozor, pokud jsou **všechny ruce nahoře**. Může se jednat buď o:

- ***opravdu fungující a spokojený kolektiv***
- ***velmi dobře spolupracující třídu na šikaně, jedná se již o vyšší stadia šikanování***
- ***kolektiv, kde vzájemné agresivní fyzické nebo i psychické projevy jsou běžnou normou kolektivu***

Pokud se dostaneme do takové situace, nebo chceme blíže zjistit vztahy v kolektivu, využíváme např. techniku – sluníčka a obláčky - kde rychle zjistíme, zda je někdo ve třídě osamocený - nemá žádnou volbu, kdo je oblíbený – nejčastěji volený apod. Podle situace a zjištěných skutečností potom volíme další intervenci v kolektivu.

Pokud je ještě dostatečné množství dětí, které dokážou projevit nespokojenost s chováním aktérů, případně dění ve třídě jenom sledují, je možné zaměřit intervenci na pomoc oběti.

Je potřeba pomoci dětem vytvořit vhodný plán pomoci – jak se chovat v případě, že bude opět probíhat šikánování nebo jakékoliv ubližování. Zde je *nutná korekce lektora*, protože právě v počátečních stádiích mají děti tendence spiknout se proti aktérovi (pokud se jedná o jednotlivce nebo malý počet aktérů), a vracet mu to, co dělal on apod.

Program je vhodné zakončit tím, co každý z žáků udělá sám za sebe pro změnu k lepším vztahům v kolektivu. Je možné i písemně s podpisy, jako písemný „slib“. Zde opět *pozor na vzájemné shazování a nedůvěru, mezi žáky, např. „ty zrovna“, „to říká ten pravý(á)“*. Tyto projevy je nutné stopovat a podporovat žádoucí změnu.

Další intervenční program směřujeme na vzájemnou spolupráci, pomoc a podporu a volba technik by měla být z této oblasti.

Všechny aktivity, které s dětmi provádíme, je vždy nutné dávat do souvislostí se stavem ve třídě a vzájemně spojovat, aby bylo dětem srozumitelné, co se děje, k čemu techniky směřovaly, jaký měly význam a jakou výhodu získají, pokud dokážou uskutečnit změnu v jejich chování.

U programů, které se týkají vztahů v kolektivu, je vždy vhodná přítomnost pedagoga. Pedagog si může potvrdit reakce dětí, které zná, nebo se seznámit s dalšími spontánními reakcemi v jiných situacích než je vyučování. Není zatížený vedením programu, nemusí sledovat čas, může se plně věnovat jenom žákům a jejich výpovědím a reakcím.

V praxi se setkávám také s kolektivy, kde je vzájemná agrese přijata jako norma chování. Zde bývá práce obtížnější. Třída není motivována ke změně, všichni se dobře baví, všichni jsou oběti i aktéři. Jsou to třídy, které jsou jakoby „hluché ke všemu“. Neví, proč by měli něco měnit. Problém vidí v učitelích. Řešit situace chtějí až v okamžiku, kdy se „něco stane“.

V takových třídách je intervence zaměřena např. na pravidla chování, která si vytváří žáci sami. Při této práci je důležité vedení lektorem, který musí dětem nechat dostatek prostoru pro vytváření jejich pravidel a přitom v závěru pravidla vtěsnat do mezí v souladu se školním řádem.

Za velmi důležité považuji další zvolené postupy, které se týkají právě spolupráce s rodiči a práce s vytvořenými pravidly. Na tomto potom závisí ve velké míře úspěšnost změny.

Pokud pedagogové následně vzniklé problémy řeší velmi mírně, nevnímají nebo nepřijímají vytvořená pravidla, nedávají je do kontextu se školním řádem, potom podporují třídu v jejich postoji, že „o nic závažného nejde“. Nezapomínáme však na to, že tresty musí

být vyvážené i s pozitivním hodnocením. Každou situaci je však nutné pečlivě zvážit a řešit individuálně.

Další možností intervence je pracovat s třídou na konkrétních situacích, které se dějí a pomoci jim najít možné způsoby, jak konfliktní situace do kterých se dostávají zvládat a řešit vhodným způsobem.

Je možné také využít techniku, kdy děti rozdělíme do skupin – učitelé, žáci, rodiče a každá skupina má za úkol dohodnout se na postupech řešení z pozice zadané skupiny. Pedagogové by si často mohli vzít z těchto řešení příklad. Děti přesně ví, jaké jsou postupy a možnosti a jak situace řešit. Málo se však setkávají s tím, že jsou tyto postupy používány. Informace od žáků „učitelé stejně nic neudělají“ někdy vyznívá ve smyslu, že si vlastně takové chování můžou dovolit a nic se nestane, jindy jako stížnost nebo postesknutí.

Ještě bych se chtěla zmínit o třídách, kde pedagogové zaznamenali změny oproti normálu na jejich škole, které vyhodnotili jako problémové chování. Zde bych chtěla jenom připomenout, že každá škola má jiné normy chování. Co je někde dovoleno, to je jinde přísně trestáno. Pokud situace odpovídá běžné normě chování, zaměřuji intervenci na oblast tolerance, vzájemného porozumění, komunikace a to vše v souvislosti žáci – učitelé, kdy v programu vyžadujeme přítomnost pedagoga. Práce je zaměřena i na oblast, kdy žáci ve zpětných vazbách vyzdvihují pozitiva pedagoga.

Intervenční práce v problémové třídě není o jiných technikách než např. v primární prevenci, ale o odlišných reakcích žáků, na které je potřeba být připravený a dokázat je zvládnout.